

Luonnontieteellinen keskusmuseo Luomus

Kaisaniemen puutarhan tärkeimpiä vaiheita

- 1678 Professori Elias Tillandz perusti Helsingin yliopiston kasvitieteellisen puutarhan alunperin Turkuun.
- 1829 Turun palon jälkeen puutarha siirrettiin Helsingin Kaisaniemeen.
- 1832 Iso kasvihuone valmistui.
- 1833 Puutarha avattiin yleisölle.
- 1835 Pieni kasvihuone valmistui.
- 1884 Ulkopuutarhan ruohovartiskasvit ryhmiteltiin "nykyaikaisesti" ja perustettiin Suomen ensimmäinen kivikkopuutarha.
- 1886–1887 Kasvihuonekasvit luetteloitiin ensi kerran.
- 1889 Arkkitehti Gustaf Nyströmin suunnittelema Palmuhuone valmistui ison kasvihuoneen paikalle.
- 1892 Pienen kasvihuoneen vesikasviallas valmistui ja jättilumpeen (*Victoria amazonica*) kasvatus aloitettiin.
- 1903 Arkkitehti Gustaf Nyströmin suunnittelema kasvitieteen laitoksen ja museon rakennus valmistui.
- 1933 Puutarhan 100-vuotisjuhla. Kasvihuoneissa oli 1 500 ja ulkopuutarhassa 5 000 erilaista kasvia.
Helmikuussa jatkosodan pommituksissa puutarhaan osui kolme pommia ja kasvihuoneet rikkoutuivat. Vain yksi syressi säilyi elossa. Jättilumpeen siemeniä jäi jäätyneen altaan pohjalle, ja niistä voitiin myöhemmin kasvattaa uusia lumpeita. Kaikki muut kasvihuoneiden kasvit menetettiin.
- 1948 Korjatut kasvihuoneet avattiin yleisölle. Kasvilahjoituksia oli saatu kotimaasta ja etenkin pohjoismaisista kasvitieteellisistä puutarhoista. Kasveja oli n. 1 600.
- 1953 Pyöreä lummehuone valmistui pienen kasvihuonerakennuksen laajenuksena.
- 1977 Kasvien järjestelmällinen rekisteröinti aloitettiin.
- 1990 Puutarhan Kaisaniemenrannan puoleiseen osaan pystytettiin kolme Helsingin Punavuoresta purettua empire-tyylistä puutaloa. Yhdessä niistä toimii kahvila.
- 1996 Huonokuntoiset, romahtamisvaarassa olleet kasvihuoneet suljettiin ja niiden peruskorjaus aloitettiin.
- 1998 Tasavallan Presidentti Martti Ahtisaari avasi uusitut kasvihuoneet 21.9.
- 2004 Puutarha muutettiin Matemaattis-luonnontieteellisen tiedekunnan laitoksesta Luonnontieteellisen keskusmuseon toimintayksiköksi, jolloin se sai kansalliskokoelman aseman.
- 2009 Puutarha yhdistyi Kasvimuseon kanssa yhdeksi yksiköksi, joka sai nimen "Kasvitieteellinen puutarha ja kasvimuseo".

Luonnontieteellisen museon historiaa

Kirahveja kimnaasissa

Luonnontieteellisen museon rakennus on ollut osa Helsingin katukuvaa jo vuodesta 1913. Lähes satavuotias rakennus on säilyttänyt julkisivunsa miltei alkuperäisessä asussaan läpi kirjaviiden vuosikymmenien.

Rakennus suunniteltiin alun perin uudenaikaiseksi, venäläiseksi poikakouluksi. Kouluna rakennus ehti kuitenkin toimia vain nelisen vuotta. Suomen itsenäistymisen (1917) jälkeen kimnaasirakennus palveli ensin Helsingin jääkäriprikaatia ja armeijan esikuntaa ennen kuin tarjosi tilat Suomen ensimmäiselle kadettikoululle. Helsingin yliopisto osti rakennuksen valtiolta vuonna 1923 ja sijoitti sinne eläintieteelliset kokoelmansa – kimnaasi muuttui museoksi.

Aleksanterin kimnaasi 1913–1917

Kadettikoulu 1919–1923

Eläinmuseo 1923–1995

Kadettikoulu muutti kimnaasirakennuksesta vain muutaman vuoden toiminnan jälkeen. Rakennuksen uusi omistaja oli Helsingin yliopisto, joka osti valtiolta vuonna 1923 koko Arkadiankadun korttelin numero 404. Kortteli rakennuksineen tuli kipeään tarpeeseen, sillä yliopiston eläintieteen laitos ja sen kansalliskokoelmat sijaittivat hajallaan ja ahtaasti. Kimnaasin tie luonnontieteelliseksi museoksi oli alkanut!

Muuttoliike Victor Ek tarjosi ystävällisesti automobiiliinsa Helsingin yliopiston käyttöön, ja täytetyt eläimet matkasivat komeasti Senaatintorin varrelta Pohjoiselle Rautatiekadulle.

Muuttokaravaani herätti huomiota Helsingin kaduilla ja tapahtuma on taltioitu niin Helsingin Sanomien kuin Victor Ekin kuva-arkistoonkin.

Muutaman vuoden järjestelyn ja näyttöiden kunnostamisen jälkeen eläinmuseo avattiin yleisölle vuonna 1925.

Kymnaasin luokkahuoneet muuttuivat kokoelma- ja työtiloiksi, mutta juhlasali ja luokkasiiven leveät käytävät saivat uuden tehtävän näyttelysaleina. Lintukokoelmat järjestettiin museon toiseen kerrokseen ja nisäkäskokoelma vanhaan juhlasaliin. Uusista näyttelysaleista hyötyivät myös talon tutkijat ja opiskelijat, sillä osa näytteistä oli ollut siihen asti jopa tutkijoiden ulottumattomissa, laatikoihin pakattuna.

Luonnontieteellinen museo 1996–

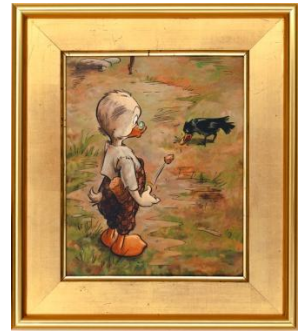
Uudistuvien näyttelyiden myötä eläinmuseon nimi alkoi kuulostaa harhaanjohtavalta.

Eläinten lisäksi museon näyttelykokonaisuuksista löytyi myös kasveja ja kiviä, ja yhä useammin näyttelyt kertoivat erilaisista luonnonilmiöistä. Vanha kimnaasirakennus saikin juhlavasti uuden nimen, Luonnontieteellinen museo.

Museon henkilökuntaan on kuulunut useita lahjakkaita ja myös kulttuurihistoriallisesti merkittäviä henkilöitä. Tunnetuimpia heistä lienee taiteilija ja ornitologi **Magnus von Wright** (1805–1868). Hän toimi museon konservaattorina vuosina 1845–1868. Museon kokoelmiin kuuluu useita satoja hänen täyttämäänsä lintuja.

Kuvanveistäjä **Jussi Mäntynen** (1886–1978) toimi eläinmuseon konservaattori vuosina 1919–1939. Hän kuvasi eläimiä yleensä ryhmissä ja tiettyyn tapahtumaan sijoitettuna, mikä oli uutta tuon ajan luonnontieteellisessä museossa. Mäntynen onnistui vangitsemaan eläinten liikkeen ennennäkemättömällä tavalla. Museorakennuksen edessä seisova pronssinen hirvipatsas on myös Jussi Mäntynen taidonnäyte.

Ateneum

Ateneum-rakennuksen juhlallisia vihkiäisiä vietettiin marraskuun 18. päivänä vuonna 1887. Suomalaisen kulttuurielämän suururakka oli ohi, mutta sen tiimoilta oli jouduttu käymään monia kiivaita keskusteluja ja ankaria väittelyitä. Estetiikan professori **Carl Gustaf Estlanderin** ajatus yhdestä yhteisestä taiteiden talosta, jossa kuvataiteet ja taideteollisuus toisiaan tukien, täydentäen ja rikastuttaen kukoistaisivat, ei suinkaan ollut helposti saanut jalansijaa suomalaisessa 1800-luvun puolivälin taide-elämässä. Erimielisyyksissä päästiin kuitenkin yhteisymmärrykseen, ja käydyistä keskusteluista muistona rakennuksen julkisivuun hakattiin paljon puhuva lause, Concordia res parvae crescunt – sovussa pienet asiat kasvavat.

Ateneum-rakennus oli sadan vuoden takaisessa Suomessa suurenmoinen saavutus: kansakunnan nuori kulttuuri oli ilolla valmis panostamaan ”Taiteiden taloon” valtavia summia, suotta ei rakennus saanut jo omana aikanaan miljoonapalatsin nimeä.

Ateneum-rakennuksen suunnittelu uskottiin arkkitehti **Theodor Höijerille**, pääkaupungissa suurta arvostusta nauttineelle arkkitehdille, jonka suunnittelun jälki näkyy Helsingin keskustassa laajalti. Höijer puolestaan antoi rakennuksen fasadin veistoskoristelun ystäväelleen, suomalaisen kuvanveiston isäksi kutsutulle kuvanveistäjälle **Carl Eneas Sjöstrandille**, joka sommitteli rakennuksen päätykolmion allegorisen Taiteen jumalattaren sekä pääportaikkoa vartioivat karyatidit ja taiteen historian suurten mestarien **Bramanten, Rafaelin** ja **Feidiaan** muotokuvat. Rakennuksen muusta koristelusta, ikkunarivistöjen väliin sijoitetuista taidemaailman merkkihenkilöiden medaljonkikuvista vastasi puolestaan ajan suomalaisen kuvanveiston johtava mestari, pääasiassa Pariisisissa työskennellyt **Ville Vallgren**. Muut koristeveistokset otti suorittaakseen koristeveistäjä **Magnus von Wright**.

Ateneum-rakennus osoittautui hyvin pian ahtaaksi kaikille neljälle toiminnalle. Jäljelle Ateneum-rakennukseen jäi lopulta vain taidemuseo, joka syksyllä 1990 siirtyi valtion hallintaan osaksi Valtion taidemuseota. Sen hallinnoimista osastoista Ateneum-rakennuksessa toimivat Ateneumin taidemuseo ja Kuvataiteen keskusarkisto.

Suomen suuriruhtinaskunnan aikana eläneet **Magnus, Wilhelm** ja **Ferdinand von Wrightin** taiteilijaveljekset tunnetaan monipuolisina maisemien, asetelmien, luontoaiheiden ja tieteellisten kuvitusten tekijöinä. Veljesten teosten rinnalla esitetään uusia teoksia valokuvataiteilija **Sanna Kannistolta** (s. 1974) sekä käsitetaiteilija **Jussi Heikkilältä** (s. 1952).

Veljekset von Wright -näyttely on osa Suomen itsenäisyyden satavuotisjuhlavuoden ohjelmaa.

Kansallisgalleriaan kuuluvalla Ateneumin taidemuseolla on kunnia saada esittää *Ankallisgallerian* taidearteita ensimmäistä kertaa Ankkalinnan ulkopuolella. Ankallistaiteen helmiä nähdään Ateneumin teosten rinnalla *Suomen taiteen tarina* -näyttelyssä 3.10.2017–25.2.2018. *Ankallisgalleria* on lainannut teokset Ateneumiin Suomen 100-vuotisjuhlallisuuksien kunniaksi.

Tyks Seniorit: Retki Helsinkiin 2.11.2017

Lähtö klo 7.15, Aurakatu 2, Matka-Niinimäen bussilla Helsinkiin

Aamukahvit n. klo 8.30 Lohjan ABC:llä

Kaisaniemen kasvihuoneet klo 10, opastus klo 10.15 – 11.15

Lähtö opastuksen jälkeen Luonnontieteelliseen museoon, jossa opastus klo 12.15 – 13.15

Opastuksen jälkeen siirrytään Ateneumiin ja siellä Bistrossa Buffet-lounas klo 14

Ruokailun jälkeen hoidetaan ensin lippuasiat kuntoon ja varmaan sen jälkeen jää aikaa piipahtaa museokaupassakin

Opastus Veljekset von Wrightin –näyttelyyn klo 15 – 16.

Klo 16 – 16.45

Omatoimista tutustumista vaikkapa Ankallisgallerian taidearteisiin sekä Suomen taiteen tarina-näyttelyyn, joka on maan vanhin ja laajin taidekokoelma. Uusi kokoelmanäyttely esittää maan rakastetuimmat klassikot uudessa valossa. Se nostaa esiin uusia teoksia ja rinnastuksia, luoden samalla yhteyden niin Suomen kuin maailman historiaan.

Klo 17 Bussi lähtee kohti Turku

Noin klo 17.55 – 18.15 Kahvitauko Lohjan ABC:llä

Turussa klo 19.30 mennessä

Matkanjohtaja

Erja Lankinen

p. 0400 969 163

Kaisaniemen kasvitieteellinen puutarha

Kaisaniemenranta 2

00170 Helsinki

p. 02941 24455 (lippukassa)

opastus p. 02941 28855

Luonnontieteellinen museo

Pohjoinen Rautatiekatu 12

p. 02941 28800 (lippukassa)

Ateneum

Kaivokatu 2

00100 Helsinki

p. 0294 500 401 (neuvonta)

opastus p. 0294 500 500

Bistro p. 040 5638430

Bussi: O&I Niinimäki

p. 02 4865 880